

MITŐL „TUDOMÁNYOS” EGY TUDÁS?

Kutatásmódszertan

SE addiktológiai konzultáns képzés

Pecze Mariann

Történelmi festészet

KRAFFT, Johann Peter
Zrinyi kirohanása 1825

**Székely
Bertalan**
Egri nők, 1867

Eugène Delacroix
A Szabadság vezeti a népet (1830)

SZOCIOFOTÓ

Végh Zoltán

Elekes Györgyi

Kerekes István fotográfus munkái

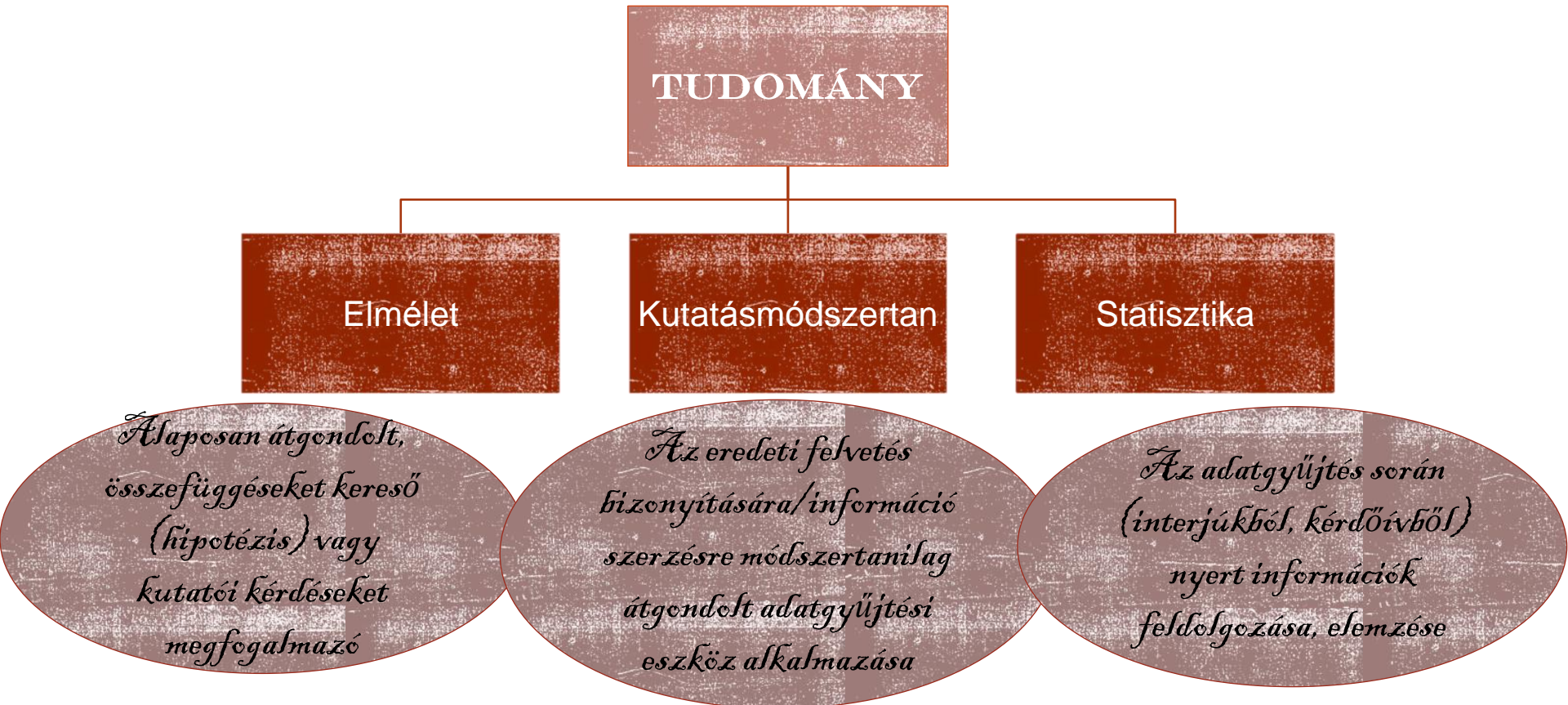
Mitől tudományos a megismerés?

Kutatás: a megismerés célszerű, tervezett, módszeres, ellenőrizhető (kontrollálható) eredményekhez vezető változata

Objektivitásra való tudatos törekvés

- Szándékos, tudatos, reflektált megfigyelés –önmagát is! (↔ eseti, szubjektív)
- Oksági kapcsolat keresése a jelenségek között
 - Pontosan definiált, mérhetővé tett jelenségek között (↔ rosszóság?)
- Alap: elméleti elgondolás
 - Előfeltevés, tudományos módszer alapján

A TUDOMÁNY HÁROM ALAPPILLÉRE

- **Elmélet:** logikai aspektusokkal foglalkozik
- **Kutatásmódszertan:** az adatgyűjtéssel foglalkozik
- **Statisztika:** szolgáltatja a végeredményt, hogy összevessük, ami logikusan várható volt azzal, amit ténylegesen megfigyeltünk

A HÉTKÖZNAPI MEGISMERÉS HIBÁI

Babbie p37-46

1. Pontatlan megfigyelés

- ! Rendszertelen, esetleges, öntudatlan (↔ tudatos, mérési segédeszközök segítik - leírás, fotó...)

2. Túláltalánosítás

Kevés idő, kis minta alapján

(↔ mintavétel-reprezentativitás, replikáció, kiterjesztés)

3. Szelektív észlelés

Általunk igaznak vélt összefüggést hajlamosabbak vagyunk észrevenni, figyelmen kívül hagyva az egyéb tapasztalatokat (pl. autóvásárlás után saját kocsni megítélése) → faji és etnikai előítéletek fennmaradása

A hétköznapi megismerés hibái

4. Hozzáköltések

Érthetetlen dolgok magyarázatára kiegészítjük az ismereteinket pl.: általános következtetésünknek ellentmondó tényeket
„megmagyarázzuk” : „Pista a helyemre pályázik, csak azért segített, hogy utána bemártson” – lehetséges információk (\longleftrightarrow újabb hipotézisek, újabb kutatás)

5. Illogikus okoskodás

A zavaró ellentmondások feloldására módszerek:

- „kivétel, ami erősíti a szabályt”
- „a szerencsejátékos tévedése” (idővel megváltozik a helyzet – pl.: hét közben szép idő, hétvégén eső lesz!)

6. Elfogultság a megértésben

Ragaszkodunk ahhoz az értelmezéshez, amit kialakítottunk, hogy ne kelljen azt átdolgozni (megkérdőjelezné képességeinket),
 \longrightarrow inkább megmagyarázzuk, átértelmezzük a helyzetet („kirúgtak, mert kellett a hely a főnök haverjának”)

A hétköznapi megismerés hibái

7. Megismerés idő előtti lezárása

A korábbi hibák sokszor ide vezetnek

„kellő ismeretem van a dologról, ne zavarjatok össze!” (tudom, milyenek a zsidók, a drogosok, a leányanyák, a cigányok...) → a megértést, megismerést akadályozza!

8. Misztifikáció

Vannak dolgok, amiket nem tudunk felfogni, megismerni, megérteni (Juli néni: világegyetem létezése: Istenhit – ezzel lezárja a megismerést!)

**A tudomány álláspontja:
potenciálisan minden
megismerhető!**

Példák a hétköznapi megismerés során elkövethető hibákra

Egy ismerősöd meg van arról győződve, hogy a romák nem szeretnek dolgozni. Talákoztok az egyik évfolyamtársaddal, aki roma, és a találkozó után épp munkába siet, ezt meg is osztja veletek. Az ismerősöd a találkozó után azt mondja, hogy továbbra is úgy gondolja, hogy a romák nem szeretnek dolgozni, de vannak kivételek.

Tegyük fel, hogy azt gondold a vallásos emberekről, hogy sok gyerekük van. Egy beszélgetés kapcsán egyik évfolyamtársadról kiderül, hogy mélyen vallásos, és ez a szüleire is igaz, te pedig tudod róla, hogy egyke. Este látsz a televízióban egy műsort, amely egy vallásos családról szól, ahol 7 kisgyerek van. A műsor után ezt gondold: Lám, valóban igaz, hogy aki vallásos, az sok gyereket vállal.

Egy gimnáziumi igazgató arra kíváncsi, hogy vajon az iskola végzős osztályainak diákjai inkább humán vagy inkább reál alapképzéses szakra szeretnének jelentkezni. Az igazgató a folyosón találkozik öt végzőssel, és felteszi nekik a kérdést. A diákok közül ketten fizika szakra, hárman pedig mérnök-informatikus szakra szeretnének menni. Ebből az igazgató azt a következtetést vonja le, hogy a diákok inkább reál alapképzéses szakra jelentkeznek majd.

Péntek este szórakozni mentek a barátaiddal, majd később egy másik barátod megkérdezi, hogy inkább külföldiek vagy inkább magyarok voltak-e az adott helyen. Visszaemlékezésedre hagyatkozva azt feleled, hogy inkább magyarok, pedig ha összeszámláltad volna, akkor az derült volna ki, hogy az este során a szórakozóhelyen többségében külföldiek voltak.

Azt tapasztalod, hogy egyes gyermekek a játszótéren meglehetősen agresszív módon viselkednek a többiekkel, míg más gyerekek csendben vagy barátságosan játszanak másokkal. Azt gondold magadban: á, a gyerekek világa az egy külön világ, szinte megismerhetetlen.

Meg vagy arról győződve, hogy a férfiak agresszív módon vezetnek, mert például férfi sofőr eddig még soha nem engedett be a sávba. Tegyük fel, hogy ma reggel egy férfi sofőr nagyon előzékenyen megengedte, hogy besorolj elé, a következő váltásnál viszont egy szintén férfi sofőr szinte ráhasalt a dudára, mikor megpróbáltál besorolni elé. Az eset után így szóltál: Ez a reggel is csak abban erősített meg, hogy a férfiak agresszíven vezetnek!

Eddig szinte minden együtt élő pár esetén azt láttad, hogy inkább a nő szokott takarítani. Ebből azt a következtetést vonod le, hogy minden párkapcsolatban a nő az aki takarít.

Példák a hétköznapi megismerés során elkövethető hibákra

Egy ismerősöd meg van arról győződve, hogy a romák nem szeretnek dolgozni. Talákoztok az egyik évfolyamtársaddal, aki roma, és a találkozó után épp munkába siet, ezért nem beszélgetek. Az ismerősöd a találkozó után megkérdezi, hogy továbbra is úgy gondolod-e, hogy a romák nem szeretnek dolgozni, de vannak kivételek.

illogikus okoskodás

Péntek este szórakozni mentek a barátaiddal, majd később egy másik barátoddal megkérdezi, hogy inkább külföldiek vagy magyarok voltak az adott helyen. Visszaemlékezel az adott helyre, és azt feleled, hogy inkább magyarok, pedig na összeszámláltad volna, akkor az derült volna ki, hogy az este során a szórakozóhelyen többségében külföldiek voltak.

pontatlan megfigyelés

Azt tapasztalod, hogy egyes gyermekek a játszótéren meglehetősen agresszív módon viselkednek a többiekkel, míg mások csendben vagy barátságosan játszanak. Azt gondolod magadban, hogy ezek egy külön világ, szinte megismerhetetlen.

Misztifikáció

Tegyük fel, hogy azt gondold a vallásos emberekről, hogy sok gyerekük van. Egy beszélgetés kapcsán egyik évfolyamtársadól kiderül, hogy ő is vallásos, és ez a szüleire is igaz, Ön pedig nem. Este lát a televízióban egy műsort a vallásos családról szól, ahol 7 kisgyerek van. A műsor után ezt gondolod: Lám, valóban igaz, hogy aki vallásos, az sok gyereket vállal.

szelektív észlelés

Meg vagy arról győződve, hogy a férfiak agresszív módon vezetnek, mert például férfi sofőr eddig még soha nem engedett be a sávjába. Tegyük fel, hogy ma reggel egy férfi sofőr megengedte, hogy besorolj előtte. A váltásnál viszont egy szintén férfi sofőr szinte ráhasalt a dudára, mikor megpróbáltál besorolni elé. Az eset után így szóltál: Ez a reggel is csak abban erősített meg, hogy a férfiak agresszíven vezetnek!

szelektív észlelés

Egy gimnáziumi igazgató arra kíváncsi, hogy vajon az iskola végzős osztályainak diákjai inkább humán vagy inkább reál alapképzéses szakra szeretnének jelentkezni. Az igazgató a folyosón találkozik öt végzőssel, és felteszi nekik a kérdést: Szeretnétek fizika szakra, háromezerre fizika szakra szeretnétek menni. Ezen kívül azt a következtetést vonja le, hogy a diákok inkább reál alapképzéses szakra jelentkeznek majd.

túláltalánosítás

Eddig szinte minden együtt élő pár esetén azt láttad, hogy a férfi takarított, ezért azt gondolod, hogy a férfiak általában takarítanak. Azt látod, hogy a nő az, aki takarít.

túláltalánosítás

-Szerinted a művészet fontos eszköz az emberek szemének felnyitására? Miért lehet releváns mondjuk egy érvelés helyett/mellett például a zene?

-Egy cikk, egy kutatás elolvasása minimum húsz percet, vagy akár több órát is igénybe vehet, az én számaim ötpercesek. Öt percben feldobok egy témát, pár dologban állást foglalok, problémákra mutatok rá, kérdéseket fogalmazok meg, és megoldásokat keresek. Akik ezek meghallgatása után mélyebben elmerülnének a témában, azoknak a zene katalizátor lehet.

Ebben az esetben a művészet inkább csak a kezdő lökést adja meg, utána a tájékozódás mértéke a befogadón múlik.

részlet egy Molnár Áronnal (noÁr)készített interjúból

https://index.hu/kultur/zene/2018/04/11/noar_molnar_aron_interju_ebreszto_tanulni_akarok/

TÁRSADALOMÁBRÁZOLÁS, DOKUMENTARISTA FOTOGRÁFIA

BÁRDOS TAMÁS KONTRASZT

Ugur Gallenkus
Parallel Universes of Children

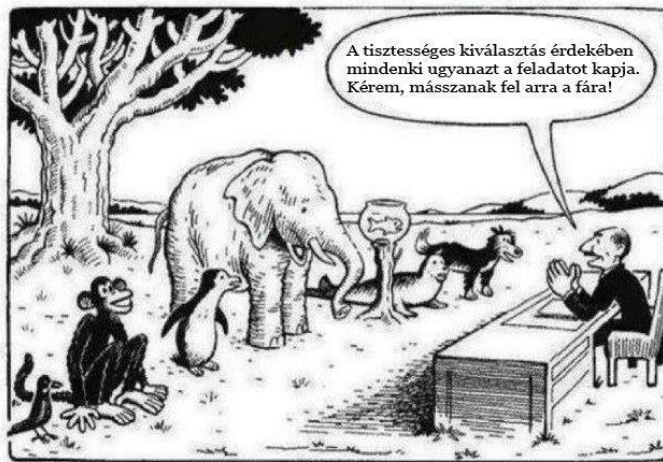

Magyarországon
 10 emberből 8 stresszben él.

2 pedig már külföldön.

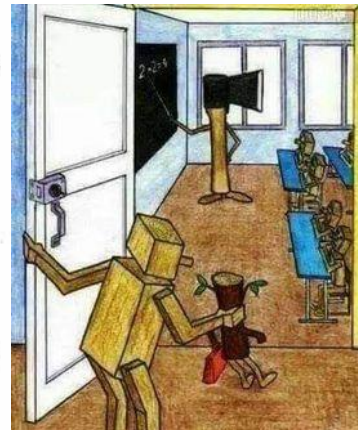
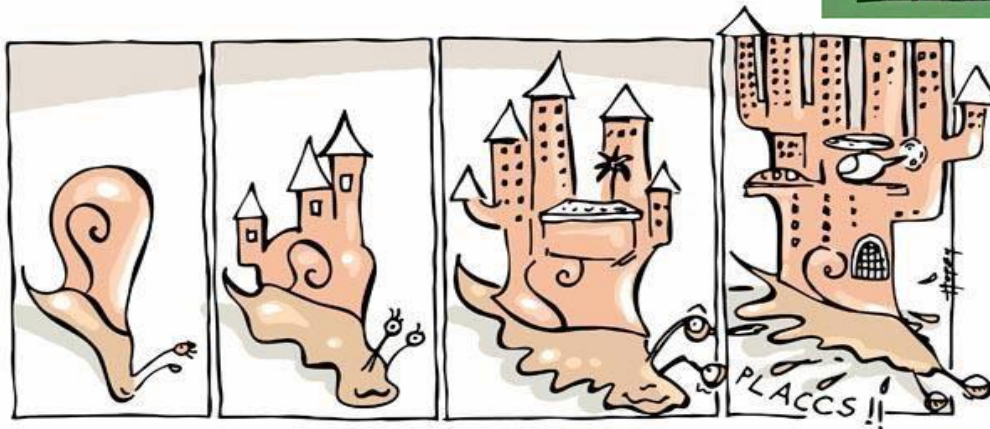
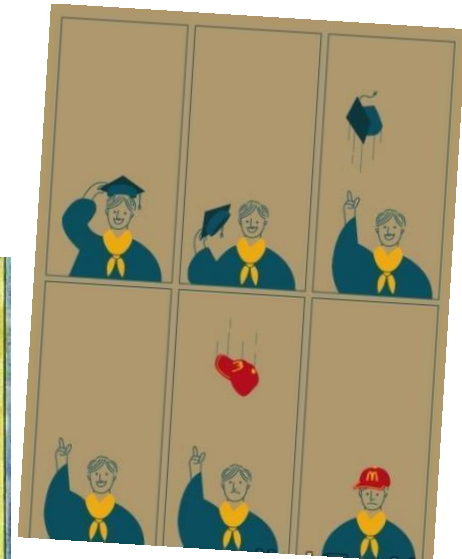
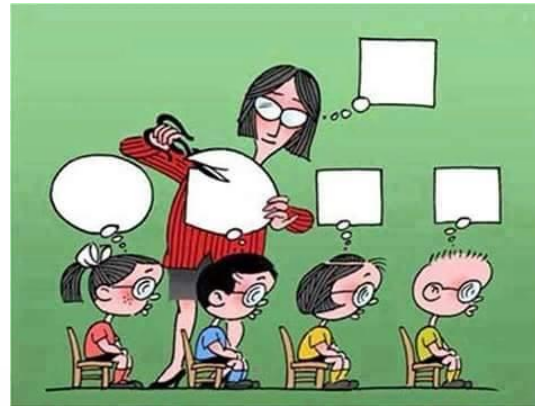
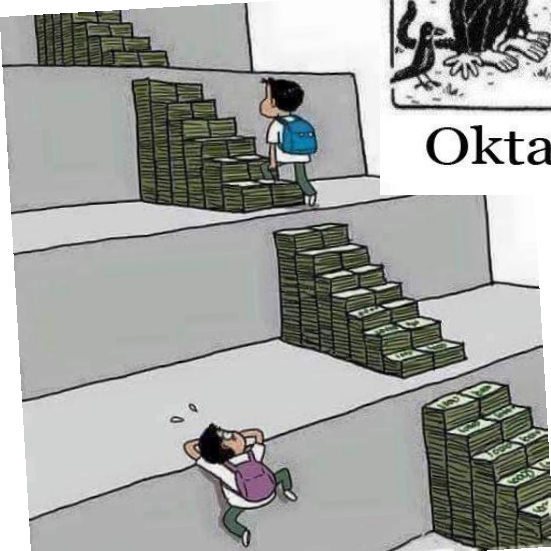

Oktatási rendszerünk

- Bocsánat, váltott ki most Trentalt vagy Xalatant?... Nem?...
Akkor elnézést a zavarásért!

A változók nyelve

Mit tudnánk mondani a képen látható személyekről?
(a szociológia szemével)

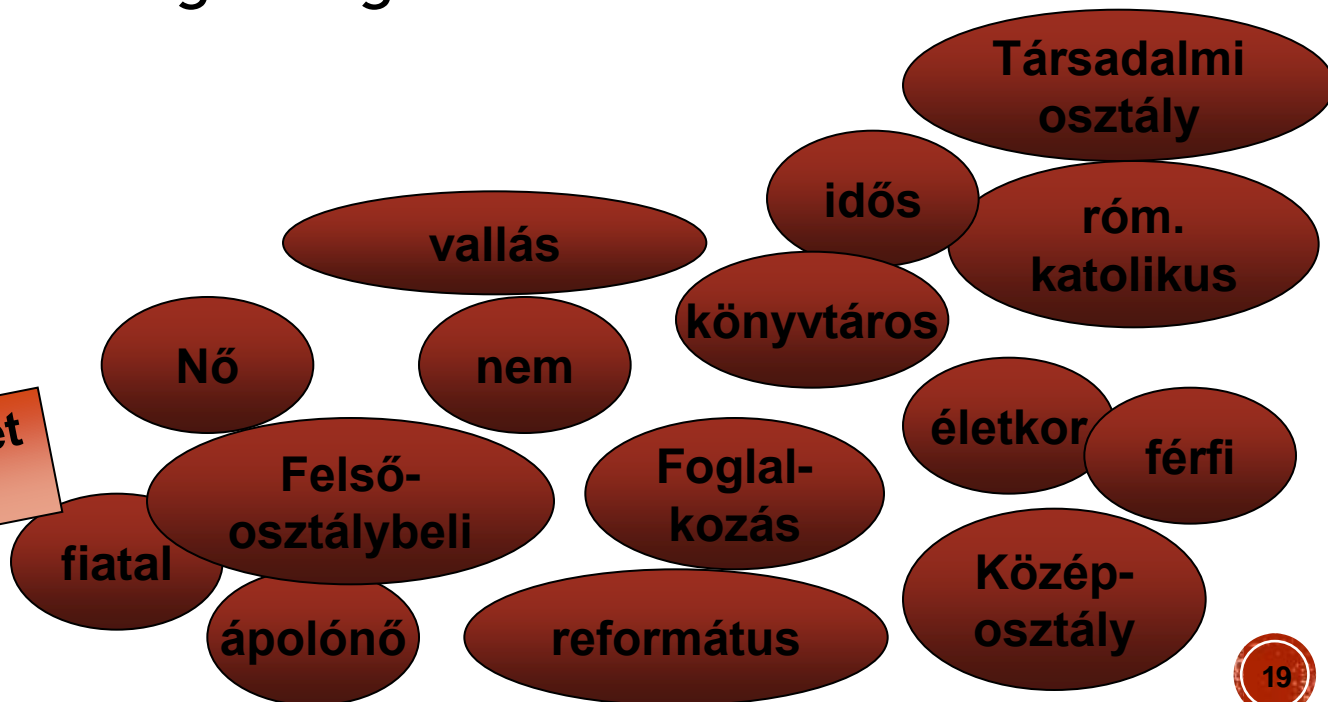
A VÁLTOZÓK NYELVE

A társadalomtudományi elméletekben és kutatásokban a változók és attribútumok nyelvére fordítanak le mindent

Egyszerű szociológiai fogalmak:

Csoportosítsuk ezeket a fogalmakat!

VÁLTOZÓK ÉS ATTRIBÚTUMOK

nem

Nő

férfi

életkor

fiatal

idős

Foglal-
-kozás

ápolónő

könyvtáros

Társadalmi
osztály

Felső-
osztálybeli

Közép-
osztály

vallás

róm.
katolikus

református

Attribútumok: a tárgyat/személyt jellemző tulajdonságok, jellegzetességek
Teljes és kölcsönösen kizáró rendszert alkotnak

Változók: attribútumok logikailag összetartozó csoportjai

Mindkettő a leírás és magyarázat lényegi pontja a tudományban.

A KÁBÍTÓSZEREK ALKALMAZÁSI MÓDJAI

változó

1. Légzőrendszeren keresztül

- Orrnyálkahártyán keresztül szippantott szerek (pl. kokain, speed)
- Tüdőn keresztül – cigaretta (nikotin, marihuána, hasis) – szipuzás (illékony oldószerek belélegzése)

2. Emésztőrendszeren keresztül

- Szájnyálkahártyán keresztül (pl. LSD-bélyeg)
- Gyomron és beleken keresztül (alkohol, nyugtató- és altatótabletták, hasis) például süteménybe vagy pizzába sütve
- Végbélben keresztül (kúpok)

3. Injekcióval befecskendezve

- Subcutan, azaz bőr alá juttatva (pl. morfin)
- Intravénásan, azaz közvetlenül a vénába juttatva (pl. heroin)
- Intramuscularisan, azaz izomba adva (pl. morfin)

attribútumok

4. Bedörzsöléssel

- Ínybe
- Hüvelybe, hímvesszőbe
- Bőrbe (pl. kokain)

VÁLTOZÓK ÉS ATTRIBÚTUMOK

a szociológus kutatásaiban **változókkal** dolgozik, melybe besorolja az aktuálisan vizsgált csoportok tagjait. Mindez a leírás, az elemzés és magyarázat folyamatát segíti elő, és nagyobb lehetőséget ad az általános törvényszerűségek megragadására, mintha a vizsgált egyénekről, mindig egyedi, kategóriák nélküli jellemzést készítenénk. Ilyen leírásra szolgálnak a **változók**, pl: társadalmi nem, életkor, etnikai hovatartozás, foglalkozás.

Ezeknek a változóknak **attribútumaik** vannak, melyek a jellegzetességet, jellemző tulajdonságokat jelölik.

Pl.: Változó a nem, attribútum: férfi/nő;

változó az életkor, attribútuma pedig lehet gyermek/ fiatalkorú/ középkorú/ idős.

A változókat tehát az attribútumok logikailag összekapcsolódó csoportja adja.